

Oxygen²

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 3 - ΔΡΑΧΜΕΣ 1000 - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1996

ΛΑΟΣ
ΣΤΗΝ
ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ
ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ
ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

Η ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑ
ΕΝΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

ΒΙΟΤΟΠΟΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

ΠΑΡΣΙΣΤΕΣ: ΟΙ ΜΥΣΤΗΡΙΟΔΕΣ
ΟΠΑΔΟΙ ΜΙΑΣ ΜΑΚΡΙΝΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

ΜΠΙΒΟΥΑΚ ΣΤΟ ΚΡΥΣΦΗΓΕΤΟ
ΤΟΥ ΛΩΡΕΝΣ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΑΣ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΟΖΟΝΤΟΣ • ΛΑΥΡΙΟ: ΕΝΑ “ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ” ΡΥΠΑΝΣΗΣ
Η₂O: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΖΩΗΣ • ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΜΕΝΤΑΓΟΥΑΪ
ΨΑΧΝΩΝΤΑΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ “ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ” • ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ

♦ Τα παραδοσιακά σπιτικά των Μενταγουάι, τα "uipa", στεγάζουν από 5 έως 15 άτομα της ίδιας οικογένειας. Ένα χωριό αποτελείται από 5 το πολύ uipa τα οποία μεταξύ τους απέχουν περίπου ένα χιλιόμετρο.

ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΜΕΝΤΑΓΟΥΑΪ

αναζήτηση του πρωτόγονου με έφερε αντιμέτωπο με την ίδια την αντασία. Ζούγκλα, φίδια, κυνήγι με τόξα, τελετές, ιθαγενείς, γύμνια. Νέος, κι όμως τόσο παλιός, κόσμος πήρε μπροστά μου διαστάσεις θήθειας. Ναι, υπάρχουν ακόμη άνθρωποι που αρκούνται να ζουν με τα του έδωσε η φύση, με μόνη πίστη τη δύναμη του σώματός τους. Τσι, όπως ξεκινήσαμε κι "εμείς" κάποτε...

Κείμενο - Φωτογραφίες:
Γιάννης Ψιλάκης

Με ένα δυνατό τράνταγμα η ξύλινη πύργα πλεύρισε το επιβατικό πλοίο που μας μετέφερε στο νησί Σιμπερούτ. Σε δευτερόλεπτα ένας μικρός στόλος από παρόμοια sampang - όπως αποκαλούν οι ντόπιοι τις πύργες - είχαν προσδέσει στο πλευρό του πλοίου που μόλις είχε αγκυροβολήσει στα ανοιχτά της νήσου. Μέσα στο κομψούζιο που επικρατούσε, αποβιβαστήκαμε σε ένα sampang που δεχόταν ριπές από δέματα και προμήθειες ενώ ο ιδιοκτήτης του πάσχιζε να επιβάλλει έναν ρυθμό, κάποια τάξη. Μάταια όμως γιατί η κατάσταση ήταν ήδη εκτός ελέγχου. Αρκέστηκε λοιπόν στην προσπάθεια να κρατάει το sampang σταθερό με τα πόδια του, γατζωμένους κυριολεκτικά από την κουπαστή του πλοίου. Ένας λόφος από κιβώτια σχηματίστηκε γρήγορα μπροστά μου ενώ το βάρος του φορτίου κόντευε να μας βουλιάζει. Όταν η "μάχη" τελείωσε ξαναβάλαμε πλώρη για το τροπικό νησί του Ινδικού Ωκεανού.

Το Σιμπερούτ ανήκει στην απομονωμένη αλυσίδα των νησιών Μενταγουάι στην Ινδονησία, 60 ναυτικά μίλια δυτικά της Σουμάτρα. Ενώ ο 20ος αιώνας έχει προκαλέσει την ανάπτυξη των περισσότερων νησιών της Ινδονησίας, το μικρό αυτό νησί αλλά και ένα σημαντικό μέρος των ιθαγενών του, ζει σε έναν ολότελα διαφορετικό κόσμο από το δικό μας. Απερίσπαστοι από την γοργή εξέλιξη της χώρας που ανήκουν, οι Μενταγουάι βιώνουν την καθημερινότητά τους όπως πριν από εκατοντάδες χρόνια οι πρόγονοί τους, με έναν τρόπο που καθορίζεται απόλυτα από το περιβάλλον που τους φιλοξενεί: τη ζούγκλα.

Οι ρίζες τους βρίσκονται στη Σουμάτρα - αν και δεν υπάρχουν στοιχεία που να το επιβεβαιώνουν - και για πολλά χρόνια παρέμειναν απομονωμένοι και ανενόχλητοι από τους ξένους. Η επιρροή των αποικιακών κυβερνήσεων μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα ήταν αρκετά "επιφανειακή". Το 1950 όμως, η διακήρυξη της Ινδονησιακής ανεξαρτησίας σήμανε το τέλος αυτής της χαλαρότητας. Οι προσπάθειες να εκμοντερνίσουν τους "πρωτόγονους ιθαγενείς" - όπως θεωρούνται οι Μενταγουάι - έγιναν προκλητικά επιθετικές ενώ μέρος των παραδόσεων τους τέθηκε υπό απαγόρευση. Κάθε ιθαγενής Μενταγουάι έπρεπε να ασπασθεί είτε τον Χριστιανισμό είτε το Ισλάμ. Η κυβέρνηση έχτισε κρατικά χωριά στο νησί με σκοπό να τους κάνει να εγκαταλείψουν τα uma, τα παραδοσιακά ξύλινα σπίτια τους. Πολλά στοιχεία της κουλτούρας τους, όπως τα μακριά μαλλιά, τα τατουάζ, ακόμη και η ίδια η ανιμιστική τους πίστη, απαγορεύτηκαν καθώς θεωρήθηκαν σημάδια προκλητικού πριμιτιβισμού. Αν και πολλοί Μενταγουάι ενέδωσαν σε αυτήν την επίθεση, η πλειοψηφία κατάφερε να δραπετεύσει α-

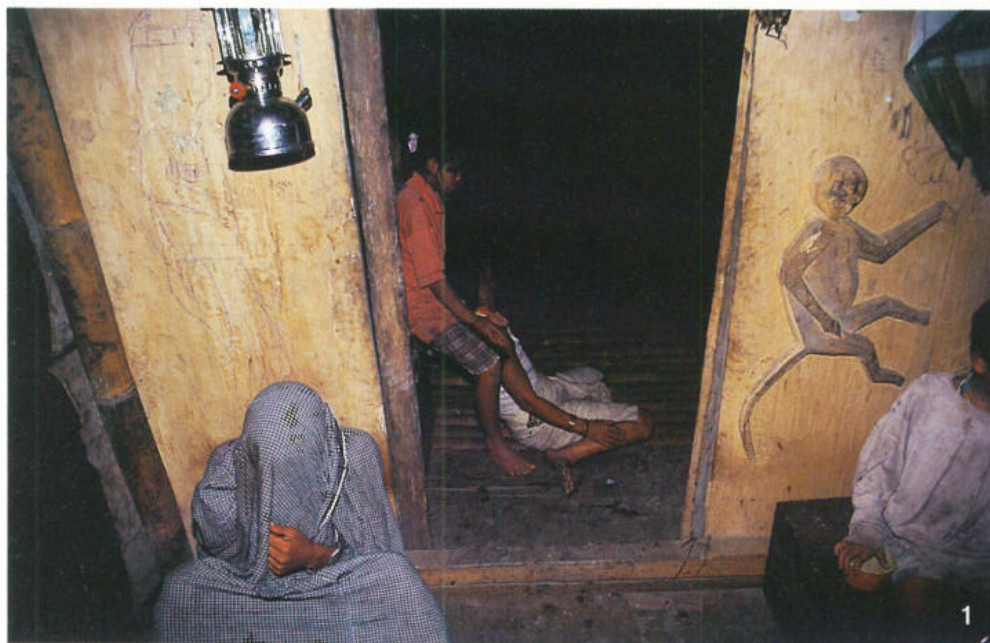
◆ Τα τατουάζ διακοσμούν σχεδόν ολόκληρο το σώμα των Μενταγουάι. Τα καλλιτεχνούν μόνο οι "ειδικοί" και μόνο σε συγκεκριμένες χρονικές φάσεις. Το πρώτο τατουάζ πρέπει να γίνεται στην ηλικία των 17 αλλά συχνά ξεκινάνε μόλις από 7 χρονών. Πρώτα καλύπτεται το σασόνι και η πλάτη και ακολουθούν τα χέρια, το στήθος, οι μηροί και σταδιακά όλο το υπόλοιπο σώμα.

πό την παγίδα του νέου κατεστημένου που στήθηκε εναντίον του πολιτισμού τους. Ακόμη και σήμερα, πολλές περιοχές του Σιμπερούτ παραμένουν αυθεντικά πρωτόγονες καθώς υποστηρίζονται και από διεθνείς οργανισμούς που φροντίζουν να διαφυλάσσεται η πλούσια κληρονομιά των παραδόσεων των Μενταγουάι και η μοναδική οικολογική ομορφιά του τόπου τους.

Το λιμανάκι του Μουαρασιμπερούτ είναι και η αφετηρία για τα ενδότερα του νησιού. Στο παντοπωλείο του, αγοράζουμε τις τελευταίες προμήθειες φαγητού που θα χρειαστούμε τις επόμενες εβδομάδες στη ζούγκλα. Η αναχώρηση του πλοίου πίσω μας μεταμορφώνει ως δια μαγείας το λιμανάκι. Ο κόσμος επιστρέφει στα σπίτια του και σύντομα ακούγεται μονάχα το θρόισμα από τους πελώριους φοίνικες. Οι πύργες με μιας σκορπίζονται σε διαφορετικές κατευθύνσεις, έως την επόμενη εβδομάδα που θα επιστρέψει το πλοίο, μεταφέροντας πάλι ανθρώπους και φορτία πίσω στο νησί. Καθώς χάζεω το πλοίο που χάνεται στον ορίζοντα ο Έρι

δίπλα μου διαπραγματεύεται με δυνατή φωνή το κόστος της μηχανοκίνητης πύργας που θα μας μεταφέρει στα ενδότερα του νησιού. Ο Έρι, οδηγός και φίλος μου στο ταξίδι, κατάγεται από το Μπουκιτίγκι της Σουμάτρα αλλά έχει ζήσει κατά καιρούς με τους Μενταγουάι, γνωρίζοντας έτσι καλά την γλώσσα τους. Η άπταιστη γνώση και της αγγλικής γλώσσας του έδωσε την δυνατότητα να εργάζεται περιστασιακά σαν οδηγός για δυτικούς που θέλουν να επισκεφτούν το νησί των Μενταγουάι.

Ένας ατελείωτος λαβύρινθος από ποταμιά-κια μας οδηγεί στο εσωτερικό του νησιού. Όσο περνάει η ώρα στενεύουν και πυκνή βλάστηση "κουλουριάζεται" από πάνω μας. Ο ήλιος έχει πλέον δύσει όταν η μηχανή θα σβήσει για να εισχωρήσουμε σε ένα μέρος πιο μέσα ... μέσα πού; ! Ανάμεσα σε μεγάλες φυλλωσιές κάνουμε κουπί για να ξεπροβάλλει ξαφνικά μπροστά μας ένα ξύλινο οικοδόμημα. Σαν χτισμένο πάνω στο νερό, το uma (το παραδοσιακό σπίτι των Μενταγουάι), μοιάζει με φυσική προέκταση της πυκνής ζούγκλας που το περιβάλλει.

◆ 1. Στην τελετή της θεραπείας του άρρωστου Timoteus, η μητέρα του, μούσκεμα στον ιδρώτα, συνεπάρθηκε από άρρυθμους γρήγορους εκστατικούς σπασμούς. Όταν έφτασε στην κορύφωση, έπεσε εξαντλημένη στα χέρια της κόρης της. Το κακό πνεύμα είχε μόλις φύγει από το άρρωστο παιδί... 2. Κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής τελετής, ο Kerei "επικοινωνεί" με τα πνεύματα που έχουν "εισβάλλει" στο σώμα του άρρωστου παιδιού, ακουμπώντας το κεφάλι του. 3. Ο ρουχισμός των Μενταγουάι αποτελείται από ένα κομμάτι "ξύλινου υφάσματος" που κατασκευάζουν από φλούδα δέντρου και ονομάζεται "kabit". Αφού μουλιάσουν τη φλούδα στο ποτάμι, την κτυπούν με ξύλο για να μαλακώσει και την αφήνουν να στεγνώσει στην σκιά. 4. Οι Μενταγουάι χρησιμοποιούν δηλητηριώδη βέλη για να σκοτώνουν τα θηράματά τους.

◆ Για δηλητήριο αναμειγνύουν αποσταγμά από τη φλούδα του δέντρου raggi μαζί με σπόρους από τσίλι και διάφορα άλλα βότανα. Ύστερα ψήνουν το μείγμα στη φωτιά και κατόπιν το αλείφουν πάνω στις μύτες των βελών.

“Άλοιτα! ... Κίπα Σασούα!” φώναξε ο μεσήλικας Μενταγουά ξεπροβάλλοντας από το πουθενά. Ο χαιρετισμός που ακολούθησε μεταξὺ αυτού και του Έρι ήταν πολύ θερμός και συνοδεύτηκε από ένα επιφώνημα έκπληξης όταν ο Μενταγουά με αντίκρυσε. Περιεργαζόμαστε ο ένας τον άλλο σε πολύ εύθυμο κλίμα. Εγώ με τα μάτια... εκείνος με τα χέρια, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι είμαι “simpai” - πίθηκος, λόγω της έντονης τριχοφυΐας στο στήθος μου (Οι Μενταγουά έχουν ελάχιστες τρίχες στο σώμα πέρα των μαλλιών). Ο χαρακτηρισμός αυτός έγινε συνήθεια καθώς ήταν η κοινή παρατήρηση των περισσότερων Μενταγουά που γνώρισα.

Από την πρώτη στιγμή εντυπωσιάζεται κανείς από την εξωτερική τους εμφάνιση. Μακριά μαλλιά, τατουάζ σε ολόκληρο το σώμα και ένας σχεδόν ανύπαρκτος ρουχισμός που αποτε-

λείται απλά από ένα κομμάτι ύφασμα - το kabit - φτιαγμένο από φλούδες των κορμών των δέντρων. Τα δόντια τους είναι ακονισμένα σε σχήμα τριγώνου - για καλλωπιστικούς λόγους - ενώ καλύπτουν το λαιμό τους με αναρίθμητα πολύχρωμα κολιέ από χάντρες που φέρνουν έμποροι από την Σουμάτρα. Τα τατουάζ διακοσμούν σχεδόν ολόκληρο το σώμα τους, καλύπτοντας έτσι “εικαστικά” τα γυμνά σημεία. Τα τατουάζ γίνονται μόνο από κάποιους ειδικούς και μόνο σε συγκεκριμένες χρονικές φάσεις. Το πρώτο τατουάζ πρέπει να γίνεται στην ηλικία των 17 αλλά συχνά ξεκινάνε μόλις από 7 χρονών. Πρώτα καλύπτεται το σαγόνι και η πλάτη και ακολουθούν τα χέρια, το στήθος, οι μηροί και σταδιακά όλο το υπόλοιπο σώμα.

Ο Λε-Μάι Ρόρο ζει μόνος από τότε που πέθανε η γυναίκα του από ελονοσία. “Είναι ένα

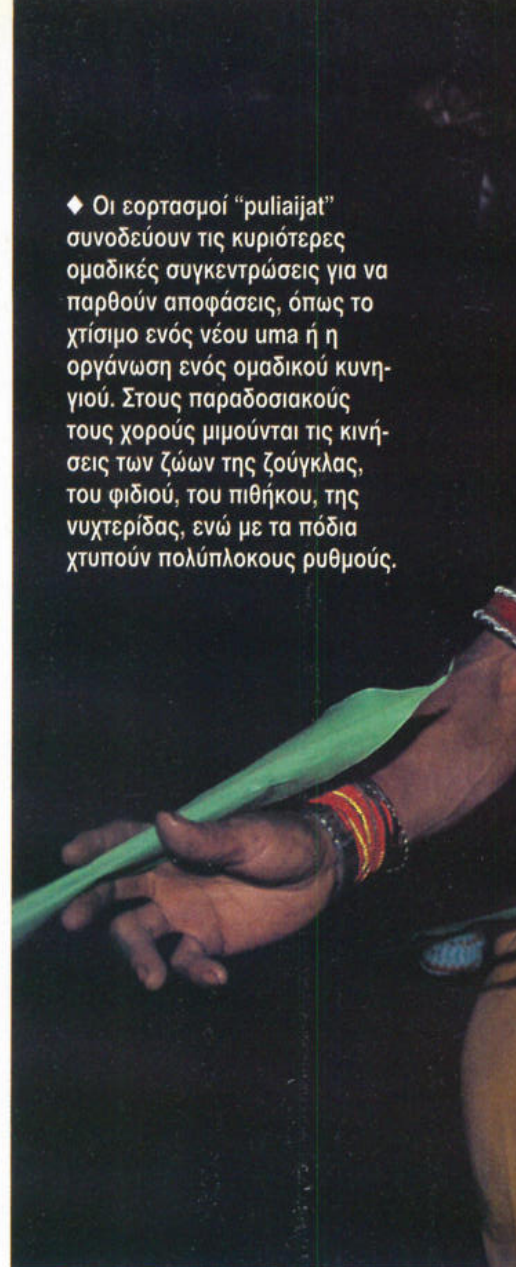
μεγάλο πρόβλημα εδώ και πολλοί πεθαίνουν κάθε χρόνο” μου εξηγεί ο Έρι και συνεχίζει “Η ιατρική περίθαλψη είναι ανύπαρκτη. Οι Μενταγουά βασίζονται στις ικανότητες των “kerei” - μάγων, προκειμένου να γίνουν καλά από τις αρρώστιες. Ο μοναδικός γιατρός βρίσκεται στο λιμάνι που απέχει τουλάχιστον τέσσερις ημέρες με τα πόδια ή δύο μέρες με πλοίο. Ασε δε που δεν είναι σίγουρο ότι θα τον βρεις...”

Η κόρη του Λε-Μάι Ρόρο ζει με τον άντρα της στο χωριό Teteberut. Ο Λε-Μάι Ρόρο προθυμοποιείται να μας οδηγήσει μέχρι εκεί.

Μοιράζουμε ανάμεσά μας το βάρος των αποσκευών μας και ξεκινάμε πλέον οδικώς για το χωριό Teteberut. Η πυκνή ζούγκλα του νησιού παραμένει παρθένο έδαφος και χωρίς την βοήθεια των Μενταγουά είναι αδύνατον για ο-

◆ Ακόμη και τα μικρά παιδιά πιάνουν τις νυχτερίδες χωρίς φόβο (οι οποίες προορίζονται για ... φαγητό). Οι Μενταγουάι μπορούν να καταναλώσουν οτιδήποτε κινείται και σε οποιαδήποτε μορφή. Σούπα από ωμό κρέας, σκουλήκια, νυχτερίδες...

◆ Οι εορτασμοί "puliaiijat" συνοδεύουν τις κυριότερες ομαδικές συγκεντρώσεις για να παρθούν αποφάσεις, όπως το χτίσιμο ενός νέου uma ή η οργάνωση ενός ομαδικού κυνηγιού. Στους παραδοσιακούς τους χορούς μιμούνται τις κινήσεις των ζώων της ζούγκλας, του φιδιού, του πιθήκου, της νυχτερίδας, ενώ με τα πόδια χτυπούν πολύπλοκους ρυθμούς.

ποιονδήποτε να εισχωρήσει, ακόμα και για τον Έρι που έχει πολλές επισκέψεις στο ενεργητικό του. "Αν δεν είσαι Μενταγουάι θα είναι τεράστιο λάθος να ξεκινήσεις μόνος σου στη ζούγκλα" μου λέει χαμογελώντας.

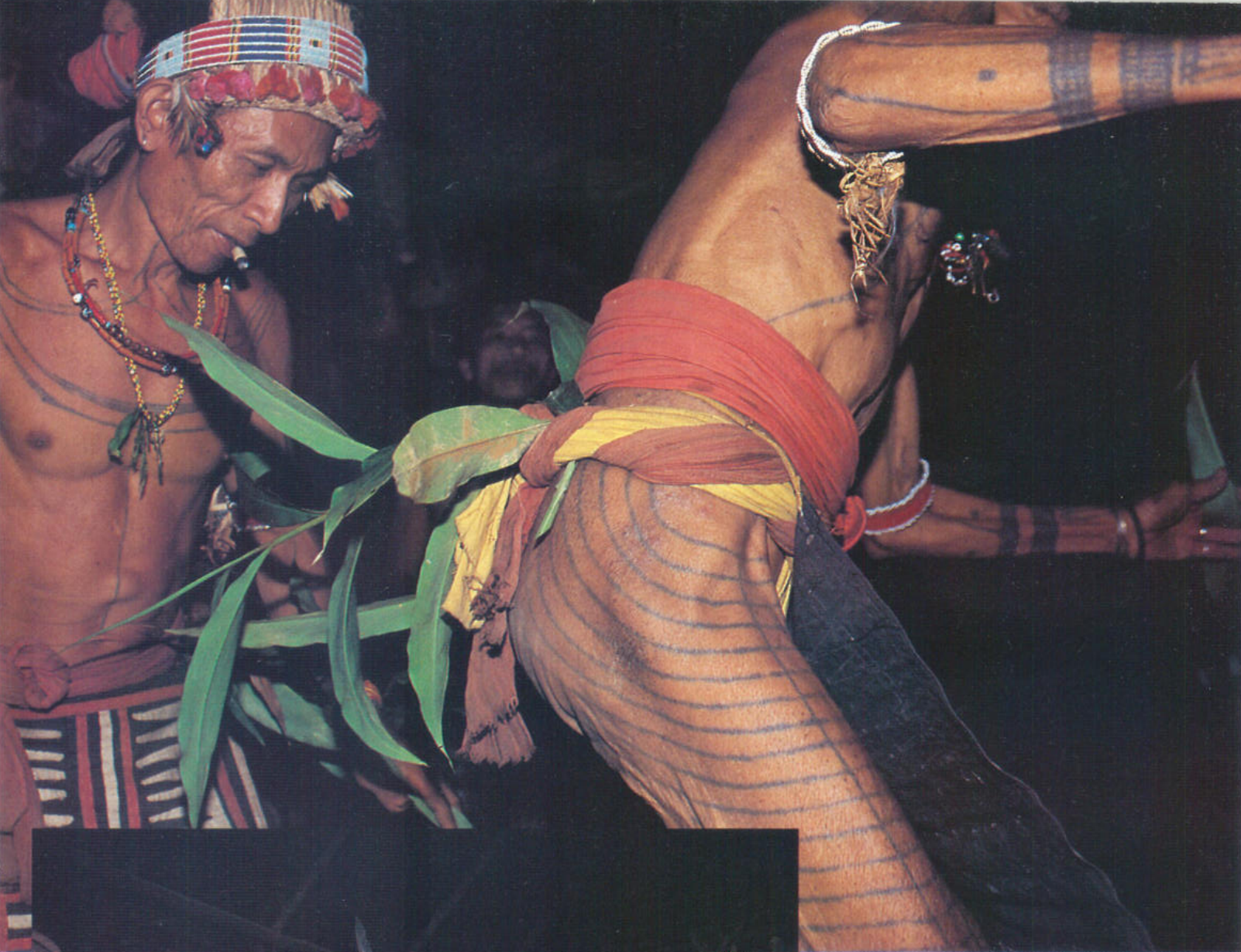
Η πρώτη επαφή μου μαζί της είναι συγκλονιστική. Μια ορχήστρα εξωτικών πρωτόγνωρων ήχων μας ακολουθεί στο αργό περπάτημα. Τιτιβίσματα τροπικών πουλιών, κραυγές βατράχων, φωνές ζευγαρώματος... Ο Λε-Μάι Ρόρο ηγείται με το μαχαίρι στο χέρι κόβοντας τις φυλλωσιές που στέκονται εμπόδιο στο πέρασμά μας. Οι Μενταγουάι έχουν δημιουργήσει μονοπάτια μεταξύ των χωριών κόβοντας τη βλάστηση που επιμένει να εξαφανίζει κυριολεκτικά τα μονοπάτια. Επειδή το έδαφος είναι σχεδόν πάντοτε υγρό από τις αλλεπάλληλες τροπικές βροχές και η λάσπη πολύ βαθιά, έχουν τοποθετήσει διαδοχικά κορμούς δέντρων, διευκολύνοντας έτσι το περπάτημα. Η ισορροπία πάνω τους μοιάζει αρχικά με παιχνίδι όμως χάνοντας την, κάτι που συμβαίνει συνέχεια σε έναν ανεκπαίδευτο οδοιπόρο όπως του λόγου μου, σημαίνει βούλιαγμα στην λάσπη μέχρι το γόνατο, και σε πολλά σημεία της ζούγκλας παίρνει κυριολεκτικά τη μορφή βουτιάς. Οι

βδέλλες δίνουν το παρόν τους και με επιτυχία καταφέρνουν να εισχωρήσουν στη φτέρνα μου, παρακάμπτοντας αρβύλες και κάλτσες. Μετά από μερικές ώρες περιπετειώδους περπατήματος και συστηματικού γλυστρίματος φτάνουμε στο χωριό Teteberut. Ένα τεράστιο παλιό uma και δίπλα του ένα πιο καινούργιο στέκονται στο ξέφωτο της ζούγκλας. Από μέσα ακούγονται παιδικά γέλια που σταματούν απότομα όταν μας αντικρίζουν.

Σε γενικές γραμμές οι Μενταγουάι δεν είναι ακόμα απόλυτα εξοικειωμένοι με την παρουσία των λευκών. Η εμπειρία της συμβίωσης μεταξύ μας αυτές τις λιγοστές εβδομάδες ήταν αμοιβαία. Προσπαθούσαν επίμονα να μάθουν κάθε είδους πληροφορία για τις συνήθειες του "κόσμου" που εκπροσωπούσα. Κάθε φορά που πρωτοεμφανιζόμουν σε ένα χωριό, ήταν ντροπαλοί και συγκρατημένοι. Ο ανυπόμονος χαρακτήρας τους όμως σύντομα τους έκανε να νιώθουν άνετα, ιδίως όταν με άκουγαν να λέω δικές τους λέξεις όπου και γέλαγαν ασταμάτητα. Η συνεννόηση μεταξύ μας έγινε γρήγορα εύκολη και με τη βοήθεια του Έρι, μπορούσα να καταλάβω τι λέγανε από τις περιγραφικές κινήσεις των χεριών τους. Μου είπαν ότι ένα Uma

αποτελεί ένα ολόκληρο χωριό, το οποίο απαρτίζεται από τα μέλη της οικογένειας που καμιά φορά φτάνουν τα δεκαπέντε. Το Uma είναι χτισμένο έτσι ώστε να υπάρχει αρκετός χώρος για όλους. Στέκεται πάνω σε ξύλα και γύρω είναι ανοιχτά, χωρίς παράθυρα. Η μπροστινή είσοδος είναι ένα κομμάτι δέντρου που χρησιμοποιείται σαν σκάλα. Το πρώτο δωμάτιο είναι σαμιά ... βεράντα που πληρεί την έννοια του δικού μας καθιστικού, και το βράδυ μετατρέπεται σε χώρο ύπνου για τους άντρες. Το εσωτερικό δωμάτιο χρησιμοποιείται για χορούς και τελετές, ενώ μια πόρτα οδηγεί στο δεύτερο εσωτερικό δωμάτιο, εκεί που κοιμούνται οι γυναίκες και τα παιδιά.

Η γενικότερη διαρρύθμιση του σπιτιού μαρτυράει την έντονη αντίληψη των Μενταγουάι για την έννοια κοινωνία. Δεν αναγνωρίζουν κανένα άλλο θεσμό πέρα από την κοινωνία της οικογένειας που ανήκουν. Η κάθε οικογένεια είναι υπεύθυνη για τις σχέσεις της με τα υπόλοιπα μέλη της φυλής. Τα ιδανικά τους περιορίζονται απλά στην ειρηνική συμβίωση μεταξύ των μελών, με βασική προϋπόθεση να μην ενοχλεί ποτέ ο ένας τον άλλον. Το Uma θεωρείται το κέντρο της ζωής τους, εκεί που ξεκινάει και

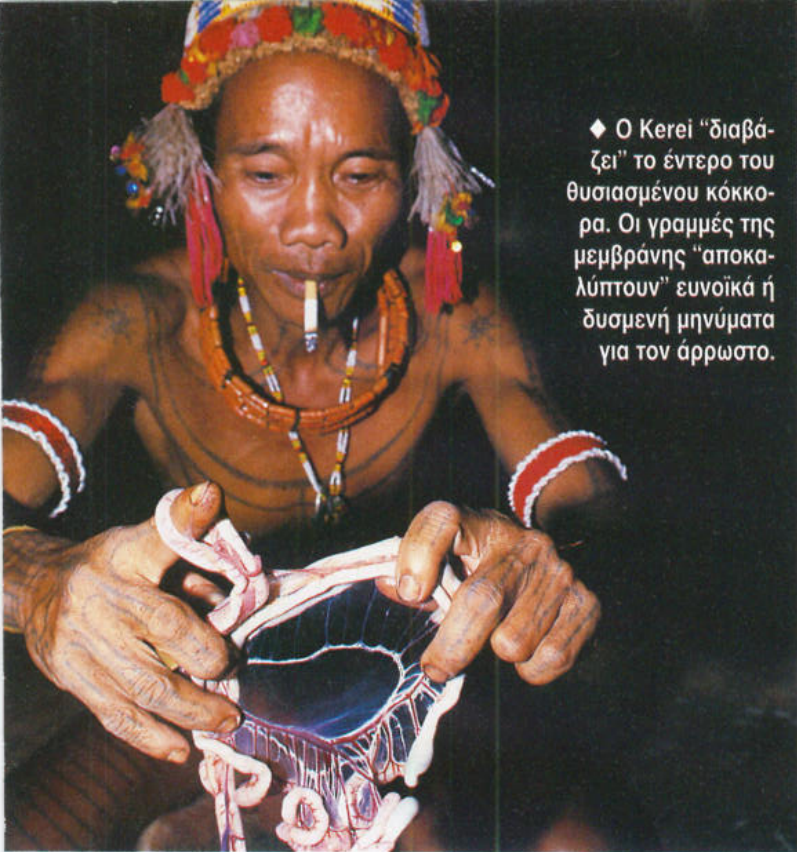

τελειώνει κάθε μορφής έκφραση, εκεί που γίνονται όλες οι συζητήσεις, εκεί που λαμβάνονται όλες οι αποφάσεις που αφορούν την κοινωνία τους. Είναι σαφώς ευνόητο ότι δεν μένει "χώρος" για απομόνωση ή περίπτωση για ησυχία. Εκτός από την ώρα του ύπνου, η ατμόσφαιρα γεμίζει από τραγούδια, μωρά που κλαίνε, γαβγίσματα σκυλιών, κακαρίσματα...

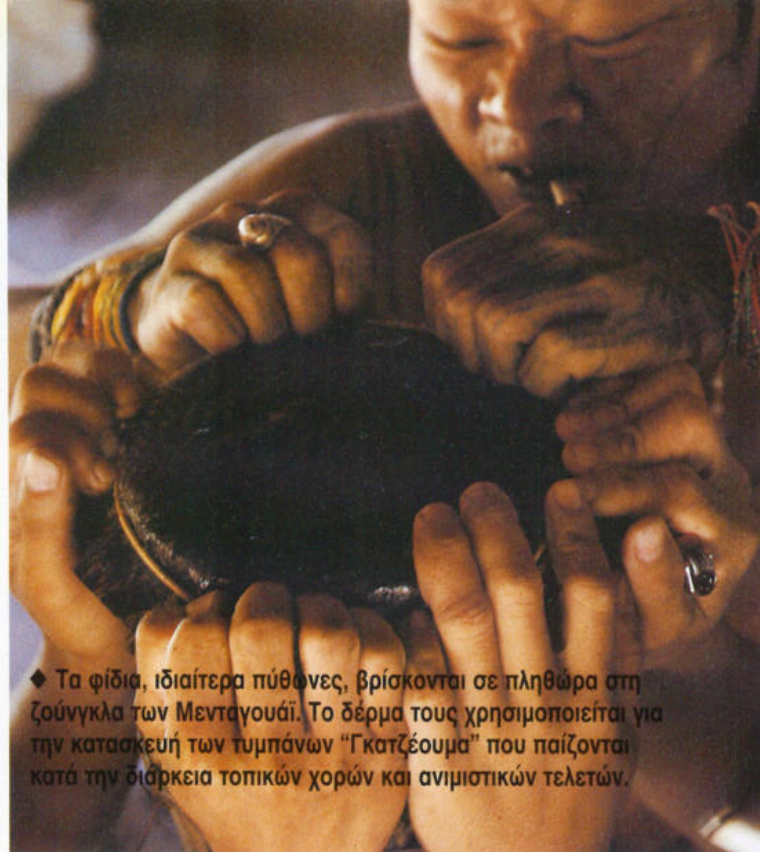
Η διατροφή τους κυμαίνεται και αυτή σε αρκετά πρωτόγονα για τα δικά μας γούστα επίπεδα. Οι Μενταγουάι μπορούν να καταναλώσουν οτιδήποτε κινείται και σε οιαδήποτε μορφή. Σούπα από ωμό κρέας, σκουλίκια, νυχτερίδες...

Η καθημερινή δουλειά είναι μοιρασμένη ανάμεσα στις γυναίκες και τους άντρες. Οι αμέτρητοι φοίνικες, τους παρέχουν καρύδες τις οποίες ανταλλάσσουν με χρήσιμα εργαλεία, καπνό και χάντρες από τη Σουμάτρα. Οι άντρες επιμελούνται την κτηνοτροφία των γουρουινιών και των πτηνών που διαθέτει το κάθε Uma ενώ παράλληλα ασχολούνται και με το κυνήγι πιθήκων στη ζούγκλα με τόξα και δηλητηριώδη βέλη.

Το κυνήγι είναι για μένα μια από τις μεγαλύτερες απολαύσεις της ζωής. Η επιτυχία του

◆ Ο Kerei "διαβάζει" το έντερο του θυσιασμένου κόκκορα. Οι γραμμές της μεμβράνης "αποκαλύπτουν" ευνοϊκά ή δυσμενή μηνύματα για τον άρρωστο.

◆ Τα φίδια, ιδιαίτερα πύθονες, βρίσκονται σε πληθώρα στη ζούνγκλα των Μενταγουάι. Το δέρμα τους χρησιμοποιείται για την κατασκευή των τυμπάνων "Γκατζέουμα" που παίζονται κατά την διάρκεια τοπικών χορών και ανιμιστικών τελετών.

τιμά έναν άντρα και την οικογένειά του" μας λέει ο Αμάν Αμπέ στο χωριό Lamoeri καθώς τον παρακολουθώ να δασκαλεύει με υπομονή τον γιο του στην τελειοποίηση της δημιουργίας ενός τόξου. Η πληθώρα των κρανίων από τα ζώα που είναι διακοσμημένο το uma του, φανερώνει έναν έμπειρο κυνηγό.

Ο Αμάν Αμπέ κυνηγάει δύο φορές την εβδομάδα και κατά την διάρκεια της φιλοξενίας μου εκεί, πήγα μια φορά μαζί του. Μετά την απαραίτητη προετοιμασία πήραμε το ανηφορικό μονοπάτι μέσα από τους απότομους λόφους του νησιού. Όσο προχωρούσαμε η βλάστηση πύκνωνε ολοένα και περισσότερο. Τα δέντρα έμοιαζαν να μην έχουν τέλος και ο ηλιόλουστος ουρανός χανόταν πίσω από την πυκνή φυλλωσιά τους. Ο Αμάν Αμπέ άνοιγε δρόμο με το μαχαίρι του. Είμασταν πλέον έξω από τα μονοπάτια και σε κάθε βήμα η βλάστηση στεκόταν εμπόδιο στο πέρασμά μας. Σταματούσαμε συχνά και εκείνος κοιτώντας ψηλά προς τις κορφές των δέντρων, άκουγε τα ζώα προσπαθώντας να εντοπίσει πιθήκους. Προς μεγάλη μου ανακούφιση όμως ήταν άφαντοι και έτσι μετά από μερικές ώρες μάταιης αναζήτησης, πήραμε το δρόμο του γυρισμού με άδεια χέρια και με βδέλλες στο σώμα για σουβενίρ. Ξαφνικά ο Αμάν Αμπέ κοντοστάθηκε και μου έκανε νόημα να ακούσω "κάτι" ψηλά στον ουρανό. Δεν καταλάβαινα τι εννοούσε μέχρι που άρχισε να βρέχει καταρρακτωδώς, προκαλώντας σε εμένα πανικό για να μη βραχούν οι κάμερες και στον Αμάν Αμπέ, νευρικό γέλιο. Όταν η βροχή σταμάτησε τον ρώτησα τι ήταν αυτό που μου έλεγε να ακούσω. Και απάντησε "σου έλεγα να ακούσεις τη φωνή της βροχής που έρχεται".

Η μεγαλύτερη πρόκληση για τους άντρες

Μενταγουάι είναι να αποκτήσουν τον τίτλο του "kerei" και μαζί, όλες τις ευθύνες που συνεπάγεται ο τίτλος αυτός. Ο kerei είναι ο θεραπευτής, ο μάγος, ο ηγέτης του uma. Έχει μια αυστηρή συμπεριφορά στην καθημερινή του ζωή με ύψιστη ευθύνη την διασφάλιση των παραδόσεων και την υγεία της φυλής. Το κλίμα του τροπικού δάσους είναι η αιτία συχνών επιδημιών στην περιοχή ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι με το πέρασμα των χρόνων, ο πληθυσμός των νησιών έχει παραμείνει εντυπωσιακά μικρός.

Οι Μενταγουάι προσπαθούν να "εξηγήσουν" τις αρρώστιες με τελετουργίες του πνεύματος. Πιστεύουν ότι οτιδήποτε υπάρχει, έχει ψυχή. Γι' αυτούς, παντού υπάρχουν πνεύματα, στη ζούγκλα, μέσα στη γη, στα ποτάμια, στον ουρανό. Μερικά πνεύματα είναι "κακά" και πρέπει να αποφεύγονται, ενώ άλλα είναι "καλά" και αγαπητά. Όταν κάποιος πάει ενάντια στους νόμους της κοινωνίας και συμπεριφερθεί άσχημα, αυτομάτως θα προσβάλλει τα πνεύματα τα οποία με τη σειρά τους θα τον τιμωρήσουν με αρρώστεια. Ο μεσολαβητής σε αυτή την "κόντρα" ανθρώπου και πνεύματος είναι ο Kerei, ο οποίος πρέπει να ηρεμήσει τα πνεύματα για να θεραπευτεί ο άρρωστος.

Κατά την διάρκεια της παραμονής μου στο χωριό Μπεκελού έμενα στο uma του Τεού Σαϊ-μπίτ Kerei. Μια μέρα ήρθε από το διπλανό χωριό ένας άντρας του οποίου ο γιος, Τιμοτέους, ήταν άρρωστος εδώ και μέρες. Ζήτησε τη βοήθεια του Τεού Σαϊμπίτ για να θεραπεύσει το γιο του μαζί με τον Teotat Kerei του δικού του uma. Όταν φτάσαμε στον προορισμό μας, είχε ήδη βραδιάσει.

Ο Τιμοτέους καθόταν στο πάτωμα με τα πό-

δια σταυρωμένα, ενώ το λιγιστό φως από ένα κερί φανέρωνε το ιδρωμένο του πρόσωπο. Οι δύο Kerei ετοίμασαν ένα μείγμα από βότανα που είχαν μαζέψει στη ζούγκλα. Η οικογένεια άρχισε σιγά-σιγά να τραγουδάει μουρμουριστά γύρω από το χώρο της τελετής. Στο χαμηλό φως οι Kerei, με φτερά κόκορα στο ένα χέρι, περικύκλωσαν το άρρωστο αγόρι, κουνώντας τα "μαγικά φύλλα" πάνω από το κεφάλι του. Με το άλλο χέρι, χτυπούσαν ένα καμπανάκι, καλώντας έτσι το κακό πνεύμα που είχε εισβάλει στον Τιμοτέους και ζητώντας παράλληλα τη βοήθεια του πνεύματος του κροκοδείλου - το πνεύμα των uma. Ένας τρίτος έσφαξε ξαφνικά έναν κόκορα - θυσία προς το πνεύμα και αμέσως οι δύο Kerei έβγαλαν τα έντερα του νεκρού ζώου και "διάβασαν" το μήνυμα που είχε γραφτεί πάνω τους. Τοποθέτησαν τα μαγικά φύλλα σε ένα πιάτο που είχε μέσα την καρδιά του ζώου και τα φτερά από την ουρά του. Στην καρδιά του κόκορα ήταν πλέον "γραμμένη" η απόφαση του πνεύματος. Η ένταση του μουρμουρητού κορυφώθηκε και η ατμόσφαιρα ηλεκτρίστηκε. Ένιωσα πραγματικά άβολα καθώς δεν έβρισκα τρόπο και γνώση να εντάξω τον εαυτό μου σε αυτό που εξελισσόταν γύρω μου. Σε ανύποπτο χρόνο η μητέρα του άρρωστου γιου, μούσκεμα στον ιδρώτα, συνεπάρθηκε από άρρυθμους γρήγορους εκστατικούς σπασμούς. Οι Kerei άρχισαν να τραγουδούν δυνατά και να χτυπάνε γρήγορα τα καμπανάκια που κρατούσαν στο χέρι. Η μητέρα έφτασε στην κορύφωση των σπασμών της και έπεσε εξαντλημένη στα χέρια της κόρης της. Το κακό πνεύμα είχε μόλις φύγει από το άρρωστο παιδί....

Η νύχτα εκείνη μου φάνηκε σαν ολόκληρος αιώνας. Μέχρι σήμερα δε έχω καταφέρει να μά-

♦ Τα "sampang", οι πirogues, είναι το βασικό μέσο μετακίνησης των Μενταγουά στα ποτάμια της ζούγκλας.

♦ Σε κάθε uia τα κρανία των ζώων αποτελούν το κυρίαρχο διακοσμητικό στοιχείο. Οι Μενταγουά πιστεύουν πως έτσι δεν προσβάλλουν το πνεύμα του νεκρού ζώου, ειδικά με τα κρανία των πιθήκων που θεωρούνται τα κατοικίδια ζώα των πνευμάτων του δάσους. Παράλληλα, η επίδειξη των κρανίων φανερώνει τις ικανότητες του κυνηγού, κάτι που τον καταξιώνει στην κοινωνία της φυλής των Μενταγουά.

θω αν ο Τιμοτέους έγινε καλά. Ίσως και να μη θέλω πραγματικά να μάθω. Ίσως τελικά να αρκούμαι στη μαγεία εκείνης της νύχτας και στην αλήθεια όλων αυτών που ένιωσα αντικρίζοντας για πρώτη φορά μία άλλη πίστη, έναν άλλο κόσμο. Εκεί, μέσα στη ζούγκλα, δίπλα σε

ανθρώπους σχεδόν γυμνούς. Τη μέρα που έφευγα ο 19χρονος Ταντέους ταξίδεψε μαζί μου μέχρι το Boukitingi της Σουμάτρας για να δει επιτέλους τον κόσμο του "πολιτισμού"... Στο ταξίδι ταλαιπωρήθηκε πολύ και όταν φτάσαμε στο λιμάνι πρωτοαντίκρυσε αυτοκίνητα, άκουσε

για πρώτη φορά κόρνες σε μποτιλιάρισμα και μουσική από τα κασετόφωνα των γύρω μαγαζιών. Τρομαγμένος έκλεισε με τα χέρια τα αυτιά του. Και τότε θυμήθηκα τα λόγια του Αμάν Αμπέ εκείνη τη μέρα στη ζούγκλα... "σου έλεγα να ακούσεις τη φωνή της βροχής που έρχεται".